

NCC:n Ohkolan maankaatopaikan Kielo-alueen (Kiuru-alue) perhosselvitys 2015

Vuonna 2015 jatkettiin perhostutkimusta NCC Roadsin Kielo-projektiin kuuluvalla Ohkolan Kiuru-alueella. Perhostutkimus aloitettiin 2014.

NCC Roads on tarjonnut sähkön ja maksanut myrkkyy- ja punaviinilaskut. Välineet ovat Olli Elon omia.

Tänä vuonna tein 91 käyntiä alueella perhostutkimukseen liittyen. Käyntien yhteydessä on havainnoitu myös lintuja. Tiedot löytyvät Tiirasta

<http://www.tiira.fi/>

Myös kasveja on käyntien yhteydessä havainnoitu ja kuvattu.

Merkillisimpiä havaintoja on ollut kuollut vesilisko muovikämpärissä multakeon päällä.

Ajankohtaista tiedotusta on ollut NCC:n facebook-sivuilla

<https://www.facebook.com/NCCKIELOprojekti>

Valorysä I 8.4.-2.11.2015 tuotti tänä vuonna 9243 yksilöä.

Valorysä II 25.6.-17.9.2015 tuotti 6292 yksilöä. Jos verrataan kahta valorysää tällä ajalla, niin ykkösrysä tuotti noin 2000 yksilöä enemmän, eli 8163. Jos katsotaan 10 runsaimman lajin yhteismääriä, niin II rysä keräsi näitä runsaita lajeja 400 enemmän. Luvut ovat 2531 ja 2906. Siis varsinaisella Kiuru-alueella on vähemmän lajeja, mutta yleisiä lajeja tuli sitäkin runsaammin. Tähän on syynä II rysän parempi pyydystysteho vasta pimeämmällä loppukesällä, jolloin varsinkin yökkösten massalajit lentävät. II rysän huonompi kokonaipydystysteho johtuu myös siitä, että kumpareen tyvelle jäi suuri katvealue, jossa erityisesti mittarit lentävät.

Valorysät eroavat myös rakenteeltaan. I rysä on ns. Jalas-mallia, II rysä taas minun itseni kehittäessä vanhasta lampunvarjostimesta, ilman laippoja. Täysin arvoitukseksi jää, onko rysiä mallilla merkitystä ja mihin suuntaan.

Valorysä I oli samassa paikassa kuin vuonna 2014. Valorysän II sijoitin Kiuru-alueen keskellä olevalle kumpareelle, jossa vuonna 2014 oli vain yksi syöttirysä. Rysissä lamppuina 125 W elohopealamput.

Valitettavasti tänä vuonna sähkösaannissa oli moneen otteeseen suuria vaikeuksia kesän aikana, kaikkiaan 27 vrk, eli lähes kuukauden ajan rysät olivat toimimattomia. Valorysistä laskin 15535 yksilöä 371 lajista. Ylivoimaisesti runsain laji valorysissä oli pilkkuruuniyökkönen (*Xestia baja*) 1313 yksilöä. Toiseksi runsain keltasänkiyökkönen (*Hoplodrina octogenaria*) 850 yksilöä. Kolmanneksi runsain tähkäyökkönen (*Mesapamea secalis*-group) 709 yksilöä.

Pikkuperhosista voisi mainita 5 yksilöä pilkkukoisaa (*Myelois circumvolutus*). Tätä aiemmin Punaisessa kirjassakin mainittua lajia tavattiin koko maassa 32 yksilöä pääasiassa Paraisilla. Laji elää ohdakkeilla avoimilla lämpimillä paikoilla.

Syöttipyyntiä oli 12.3.-2.11.2015

Syöttipynttyä oli 1-4 ja niiden pyydystysteho vaihteli erittäin voimakkaasti. Syöttipynttyä kolme sijaitti samoilla paikoilla kuin vuonna 2014. Uutena paikkana oli maakaasulinjan vieressä Kiuru-alueen reunalla oleva pieni haavikko. Tämä uusi paikka osoittautui erittäin toimivaksi. Syöttipynttyä käytin 11. huhtikuuta lähtien Suomen perhostutkijain seuran hankkimaa etikoitua punaviiniä. Sitä ennen syöteissä oli perinteistä käytettyä kaljaa.

Syöttipynttyä tuli 3908 yksilöä 148 lajista.

Runsain laji syöttirysissä oli varjokorsiyökkönen (*Oligia latruncula*) 776 yksilöä.

Toiseksi runsain oli sammalyökkönen (*Anaplectoides prasinus*) 174 yksilöllä.
Kolmantena huutomerkkiyökkönen (*Agrotis exclamationis*) 167 yksilöä.

Kaikkiaan perhoslajeja havaittiin 392, eli yksi laji vähemmän kuin vuonna 2014. Vuodet eivät kuitenkaan ole mitenkään verrannolliset. Vuonna 2014 oli käytössä yksi valorysä, nyt kaksi valorysää. Lähes kuukauden mittainen sähkökatkos myös vaikeuttaa vertaamista. Kaikista rysistä laskettu kokonaisyksilömäärä oli 19472. Luvussa on mukana myös jokunen maastossa havaittu perhonen.

Päiväperhosia havainnoitiin vain pyydysten kokemisen yhteydessä. Mitään määrätietoista toukkien havainnointia ei myöskään tehty. Mielenkiintoisin toukkahavainto oli malinkaapuyökkönen pujolla. Päiväperhosista mielenkiintoisin oli alueella lennellyt haapaperhonen. Laji on kunnassa kovin harvalukuinen ja kulunut kesä oli päiväperhosille poikkeuksellisen keho, sinänsä toinen huono päiväperhoskesä peräjälkeen.

Erityisesti matarakiiittäjiä lenteli multakumpareen runsaalla suopayrttikasvustolla runsaasti.

Nyt havaittiin 25 sellaista lajia, joita ei viime vuonna havaittu. Koska kokonaislajimäärä on käytännössä sama, niin puuttumaankin jäi 25 viime vuonna havaittua lajia.

Nyt havaittiin kolme ns. Punaisen kirjan lajia, eli uhanalaista lajia
Valemorsiusyökkönen (*Thalpophila matura*) 1 ex NT
Viheryökkönen (*Calamia tridens*) 5 exx EN
Hopeamaayökkönen (*Epipsilia grisea*) 1 ex NT

Uusissa lajeissa oli monta mielenkiintoista lajia, erityisesti huomiota kiinnitti rannikkolajit.

Keltasiilikäs (*Rhyparia purpurata*) 1 ex
Tämä laji tuomittiin 1970-luvun lopulla Suomesta hävinneeksi. Nytemmin laji on palannut etelärannikolle. Hyönteistietokannan mukaan Suomessa havaittiin tänä vuonna 96 yksilöä. Lähes kaikki havainnot Kouvolan ja Mäntsälän havaintoa lukuunottamatta olivat rannikkoalueelta.

Valemorsiusyökkönen (*Thalpophila matura*)
Hyönteistietokannan mukaan tänä vuonna vain 13 yksilöä Suomesta. Havaintoja oli Ahvenanmaalta, Kemiönsaareltä, Virolahdelta, Helsingistä ja Imatralta. Siis Imatraa lukuunottamatta muut merenrannikolta. Erittäin merkittävä ja mielenkiintoinen havainto.

Jäkälätammiyökkönen (*Griposia aprilina*)
Tietokannan 387 yksilöstä valtaosa tehtiin Paraisilta, muutama Suomenlahden rannikolta. Sisämaahavainnot vain Oripään lentokentältä Satakunnasta ja Mäntsälästä, kummastakin yksi yksilö. Suorastaan uskomaton havainto.

Pilliyökkönen (*Arenostola phragmitidis*)
Tietokannan mukaan Suomesta 29 yksilöä. Imatran ja Mäntsälän havainnot ainoita sisämaahavainnot. Muut havaintopaikat merenrantakuntia.

Hopeamaayökkönen (*Epipsilia grisea*)
Tietokannan mukaan Suomesta 48 yksilöä, joista Mäntsälä ainoa sisämaahavainto.

Kiilakatkoyökkönen (*Agrotis vestigialis*)
Hyönteistietokannan mukaan koko Suomesta 98 yksilöä, eli siis melko harvassa paikassa tavattava laji.

Viheryökköistä tuli tänä vuonna 5 yksilöä, joka sekkin on tavallaan rannikkolaji. Tietokannan mukaan tänä vuonna lajia havaittiin kolmesta paikasta Helsingistä 88 exx, Mäntsälä 5 exx ja Oripää 7 exx.

Ruosteolkiyökkönen (*Mythimna ferrago*) on kirjan mukaan rantalaji, sitä tavattiin tänä vuonna 396 yksilöä.

Täplämorsiusyökkönen (*Noctua interposita*) löytyi 4 yksilöä, koko maasta 56 yksilöä.
Kvartsiyökkönen (*Eucarta virgo*) löytyi 3 yksilöä, koko maasta 95 yksilöä.

Muita mielenkiintoisia rysähavaintoja:

Päiväperhoset amiraali ja tesmaperhonen ovat varmaan vahingossa joutuneet valorysään.

Täplätupsukas (*Orgyia antiqua*) on päivälentäjä, mutta jostain syystä eksynyt valorysään.

Kanervayökkönen (*Anarta myrtilli*) on auringonpaisteessa lentävä laji, mutta löytyi silti valorysästä.

Lisäksi se lensi kuukautta normaalia liian myöhään, mutta kesähän oli hyvin myöhäinen. Koko Suomesta ilmoitettu 51 yksilöä, joista osa toukkia.

Rysästä löytyi myös pari euroopansarvikuonokas kovakuoriaista.

Hietikkokiitäjäinen (*Cincindela hybrida*) juoksenteli alueella 31.8.2015.

Valorysästä löytyi myös muurahaiskorento (*Myrmeleon formicarius*), tämän lajin toukkaa kutsutaan muurahaisleijonaksi.

Päätelmiä:

Kesä 2015 oli suunnilleen kolme viikkoa myöhässä normaalista, mikä vaikuttaa suuresti perhosiin. Lämpimät ilmat alkoivat vasta elokuun alussa, jolloin pyydyksistä tuli runsaasti pehosia. Tällöin valopyydykset toimivat paremmin kuin keskikesällä, eli pyydystysteho on pidemmän yön takia parempi. Toisaalta pilvettömät yöt vaikuttavat negatiivisesti erityisesti avoimella paikalla olevan valorysän pyydystystehoon.

Pitkät sähkökatkokset ja normaalin lentoajan kylmät ilmat vaikuttivat erityisesti osaan perhoslajeista, joita ei tavattu ollenkaan. Kuitenkin valorysä I keräsi vain 1000 yksilöä viimevuotista vähemmän huolimatta kuukauden sähkökatkoksista ja huonoista säistä. Uusia lajeja löytyy ns. huononakin vuonna.

Jatkosuunnitelmat:

Vuonna 2016 perhostutkimusta jatketaan samoin menetelmin kuin tähänkin asti. Mukana tutkimuksessa myös Mikael Englund Järvenpäästä.

Olli Elo

olli.elo@msoynet.com